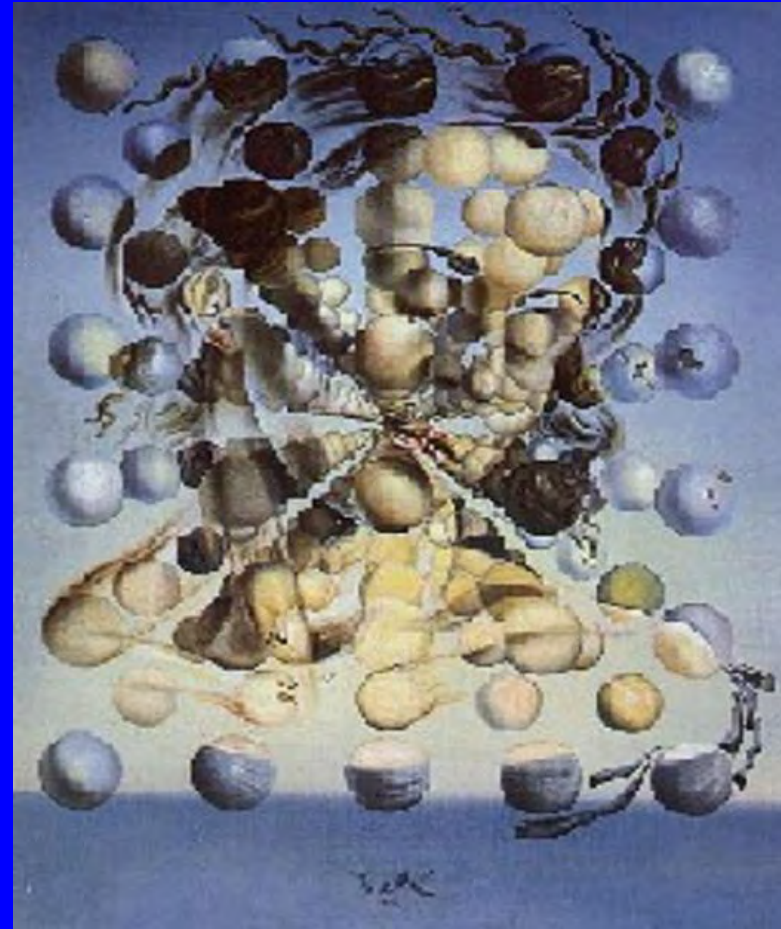

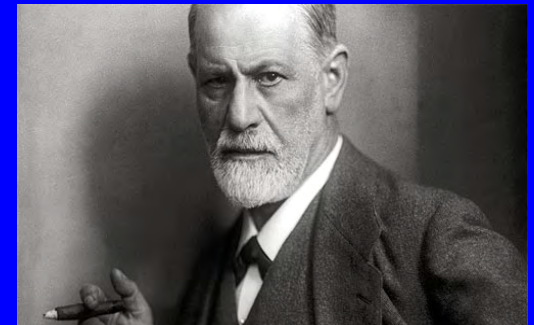
Wat is „Borderline“?

„Persoonlijkheids-
stoornissen“
en
„Bindingstrauma“

„Borderland“-syndroom werd voor het eerst gebruikt in 1884 door C. H. Hughes. Borderlinestoornis = Psychopathie

Bij Freud komt „Borderline“ nog het meest overeen met het begrip „hysterie“.

„Van ongeveer 1920 tot 1980 werd het begrip „Borderline“ in de psychiatrie hoofdzakelijk gebruikt door psychoanalytici. In de regel diende het om patiënten te beschrijven van wie de toestand in een „tussengebied“ lag, tussen een eenduidige indicatie voor psychoanalytische behandeling en een eenduidige contra-indicatie – in het algemeen patiënten met een langer durende psychose –.“ (Stone, in Kernberg, Dulz, Sachsse 2000, blz. 3)

„Persoonlijkheidsstoornissen“

- **theatrale**
- **afhankelijke**
- **narcistische**
- **antisociale /
dissociale**
- **borderline**
- **hypochondrisch**
- **schizoïde**
- **obsessieve-
compulsieve**

Theatrale persoonlijkheidsstoornis (ICD 10, F60.4)

**egocentriciteit,
zelfgenoegzaamheid, voortdurende
hunkering naar waardering, zich
snel gekwetst voelen en
aanhoudend manipulatief gedrag om
eigen behoeften te bevredigen**

Narcistische persoonlijkheidsstoornis (DSM IV, 301.81)

- **behoefte aan bewondering en gebrek aan empathie**
- **opgeblazen gevoel van eigen belangrijkheid**
- **Maakt misbruik van anderen om eigen doeleinden te bereiken**
- **arrogantie, afgunst**

Dissociale persoonlijkheidsstoornis (ICD 10, F60.2)

- **botte onverschilligheid voor de gevoelens van anderen**
- **gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef en veronachtzaming van sociale normen, regels en verplichtingen**
- **onvermogen om langdurige relaties te onderhouden, geen moeilijkheden bij het aangaan van relaties**

**„Emotioneel instabiele persoonlijkheidsstoornis“
(ICD 10, F60.3):**

**„Een persoonlijkheidsstoornis die wordt
gekenmerkt door een sterke neiging tot
impulsief handelen zonder rekening te houden
met de gevolgen, samen met emotionele
instabiliteit. Het vermogen om vooruit te
plannen is dikwijls minimaal, en uitbarstingen
van intense woede kunnen vaak leiden tot
geweld of `gedragsexplosies`; Deze kunnen
gemakkelijk uitgelokt worden wanneer de eigen
impulsieve daden door anderen bekritiseerd en
doorkruisd worden. (M.W. Hengeveld, blz. 228)**

„Borderline type“ (F60.31):

**„Verschillende kenmerken van emotionele instabiliteit zijn aanwezig; bovendien is er vaak onduidelijkheid over of zijn er afwijkingen van het eigen zelfbeeld, de strevingen en de voorkeuren (inclusief de seksuele). Er bestaan doorgaans chronische gevoelens van leegte. Een tendens om betrokken te raken bij heftige en instabiele relaties kan herhaaldelijk emotionele crises veroorzaken en kan samengaan met overmatige inspanningen om verlating te voorkomen, dreigen met zelfmoord of zelfdestructief gedrag (hoewel deze ook op kunnen treden zonder duidelijke aanleiding).“
(M.W. Hengeveld, blz. 229)**

Borderline Persoonlijkheidsstoornis (DSM-IV diagnose criteria)

- **Angst verlaten te worden**
- **Instabiele, intensieve relaties**
- **Identiteitsstoornis**
- **Zelfbeschadigend gedrag**
- **Suïcidale gedragingen of dreigingen**
- **Instabiele gevoelens**
- **Gevoelens van leegte**
- **Inadequate of intense woede**
- **Dissociatieve verschijnselen**

Theorieën over het ontstaan van een Borderline-persoonlijkeheidsstoornis

- „Hysterie“ (Freud)
- „Vroege ontwikkelingsstoornis“, niet ontwikkelde regulatie van agressie drift (Kernberg)
- „Opeenstapeling van trauma's in de kindertijd“ (Rhode-Dachser)
- Ervaringen met geweld en seksueel misbruik (Reddemann, Sachsse)
- Gevolgen van bindingstrauma (Ruppert)

**Otto Kernberg, Birger Dulz,
Ulrich Sachsse (Hg.) (2000).
Handbuch der Borderline-
Störungen.
Stuttgart: Schattauer Verlag.**

Bindingstrauma:

De menselijke oerbehoefte aan emotioneel houvast aan de eigen ouders („veilige hechting“) wordt getraumatiseerd.

Bindingsgevoelens laten de basis van de structuur van de ziel zien

- **Angst**
- **Woede**
- **Verdriet**
- **Pijn**
- **Schuld**
- **Schaamte**
- **Liefde**
- **Vreugde**
- **Medeleven**
- **Trotz**
- **Hoop**
- **Optimisme**

Moeders die niet tot hechting in staat zijn

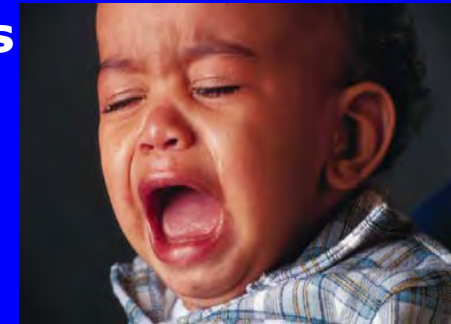
- Een getraumatiseerde moeder kan het kind geen houvast, geen warmte, geen gevoel van geborgenheid geven.
- Zij kan zich niet in het kind inleven.
- Op de behoefte van het kind aan nabijheid reageert ze met haar trauma-beschermingsmechanisme.

Dynamiek van bindingsstrauma

- Hoe meer emotionele nabijheid het kind opeist, des te extremer worden de zelfbeschermingsreacties van de moeder:
- Afwijzing
- Verwaarlozing
- Uitschelden
- Bedreigen
- Wordt haar trauma te sterk getriggerd, dan beleeft de moeder haar kind als dader en weert ze zich daartegen met geweld.

Dynamiek van bindingstrauma

- **Het kind is vanaf het begin van zijn leven existentieel bedreigd**
- **Angst wordt afgesplitst.**
- **Het hechtings-behoefte kind heeft zijn moeder ondanks alle afwijzing en geweld lief.**
- **Woede, pijn en verdriet worden afgesplitst.**

Dynamiek van

- Het kind biedt zichzelf aan als overlevingshulp voor de moeder.
- Het ontwikkelt een extreem verstrikt symbiotisch deel.
- „Het zonnetje in huis“ probeert de ouders uit hun depressie te halen.

bindings- trauma

Dynamiek van bindingstrauma

- In zijn emotionele nood wijkt het kind, als vervanging, uit naar de vader, om zich indien mogelijk aan hem te hechten
- Dat brengt niet zelden het gevaar van emotioneel en seksueel misbruik door de vader met zich mee.
- Het kind splitst zich dan eveneens in relatie met de vader.

Bindingstrauma en conflicten in de partnerrelatie

- Mensen met een bindingstrauma kiezen vaak partners met de structuur van een bindingstrauma.
- De relaties pendelen heen en weer tussen pogingen tot symbiotische versmelting enerzijds en vernedering en bestrijding van de partner anderzijds.
- Gewelduitbarstingen, gezamenlijk drugsgebruik, vreemdgaan, jaloersheidsdrama's, verzoenings-rituelen...

Prof. Dr. Franz Ruppert
KSFH München

Dynamiek van bindingstrauma

- In een bindingsstelsel, dat door geweld getraumatiseerd is, domineren negatieve gevoelens, zoals angst of woede.
- Liefde kan niet werken als integrerende, stress reducerende en trauma helende emotionele kracht.

Transgenerationale gevolgen

- Getraumatiseerde moeders verliezen hun vermogen om te hechten.
- Kinderen van een getraumatiseerd moeder lijden aan een bindingstrauma.
- Zonen worden makkelijk de volgende generatie traumatiserende mannen („daderstructuur“).
- Dochters worden makkelijk de volgen-de generatie getraumatiseerde vrouwen („slachtofferstructuur“).
- Het bindingstrauma zet zich in de volgende ouder-kind-generatie voort.

Bindingstrauma deel1

getraumatiseerde
delen van het kind

woede

angst

pijn

schaamte

verdriet

schuld

 *illusionaire
liefde*

getraumatiseerde
delen van de
moeder

**symbiotisch overlevings-
deel van het kind**

*aanpassing aan en mede-
lijden met de moeder*

**overlevings-
deel van de moeder**

gezond deel

Bindingstrauma deel 2

afgesplijte
getraumatiseerde
delen

*angst, woede, verdriet,
pijn, liefde, schaamte,
schuld*

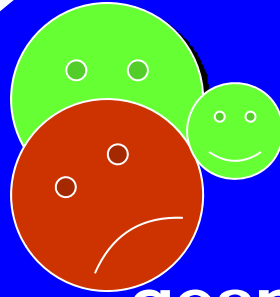
Getrauma-
tiseerd deel
na sexueel
misbruik

*pijn, walging,
schaamte*

symbiotische
overlevings-deel

*aanpassing
aan de vader*

gespleten
vader

overlevingsdeel
na sexuele
grensoverschrijding

*idealisering
van de vader*

gezond
deel

Gevolgen van bindingstrauma voor het kind

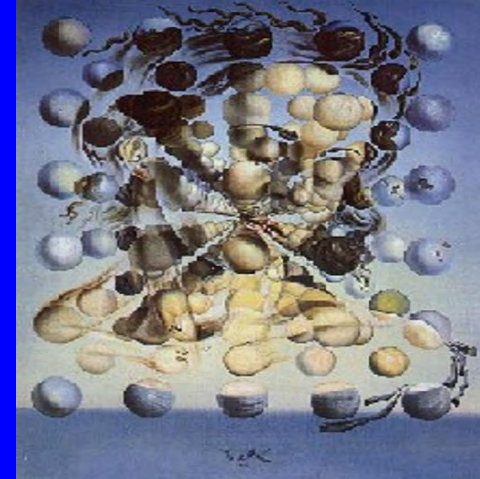
- **Chronische angst om door de eigen ouders verlaten te worden, angst vernietigd te worden.**
- **Woede – en haatgevoelens ten opzichte van de eigen ouders, tegelijkertijd honger naar liefde.**
- **Heen en weer zwalken tussen hoop de ouders toch nog emotioneel te kunnen bereiken en berusting /opgeven.**
- **Zich verantwoordelijk voelen als redder van de ouders.**

Overlevingsstrategieën van mensen met een bindingstrauma

- Vermijden van emotionele nabijheid
- Vastklampen (bijv. ook stalking)
- Vlucht in verslaving
- Vlucht in illusies (bijv. ook kunst, toneelspel, seksualiteit)
- Streven naar machtposities (om over anderen te heersen, te vernederen en te bestraffen)

Persoonlijkheidsdelen bij een „Borderline“- structuur

- symbiotisch behoeftige baby
- lief, de ouders idealiserend klein kind
- verwond(e), wantrouwend(e) kind(eren)
- woedend kind, vaak geblokkeerd in het uiten van woede naar buiten toe (daarom vaak zelfbeschadigend)
- beschermende delen (teruggetrokken, op de uitkijk liggend, contact afwerend)
- functionerende, van hun gevoelens afgesplitste volwassen delen
- de zielepijn onderdrukkende overlevings-Ik-delen (drugsgebruikend, seksualiteit als afleidingsstrategie, vluchtend in esoterie)
- Zwak ontwikkelde gezonde ziele structuren

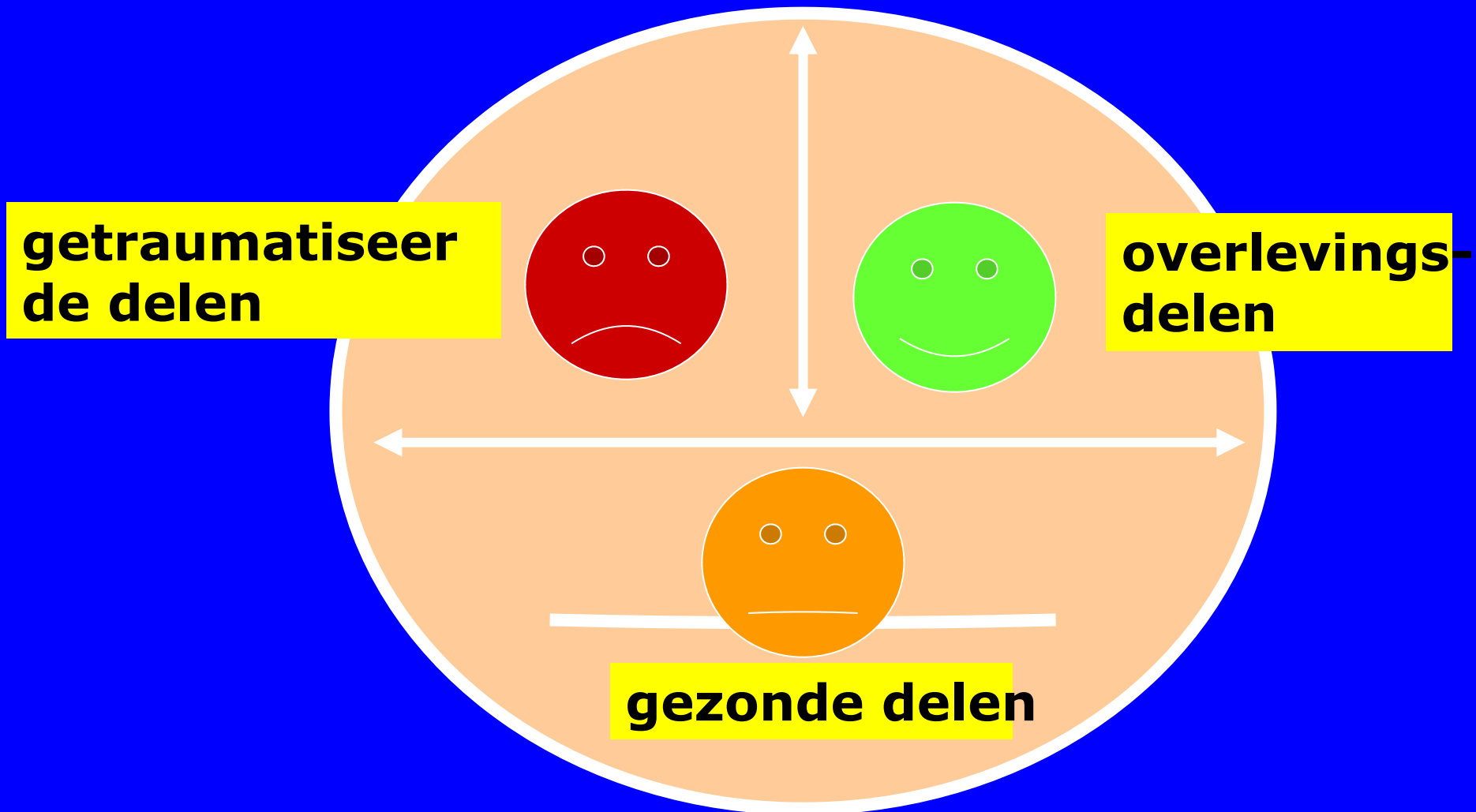

Wanneer ervaringen niet meer te integreren zijn in de ziel, leidt dat tot traumatisering.

Om te overleven moet de persoonlijkheidsstructuur zich opsplitsen.

De van elkaar gescheiden delen staan dan op zichzelf.

Soorten afsplitsingen in de persoonlijkheidsstructuur na trauma

**Het basisprincipe van
de overlevingsmodus is
het in stand houden en
vermeerderen van
afgesplitste delen
in de ziel.**

De overlevingsdelen zijn de tegenspelers van de getraumatiseerde delen.

Hoe extremer de traumatische ervaring is, des te extremer ontwikkelen zich de overlevingsdelen in een mens.

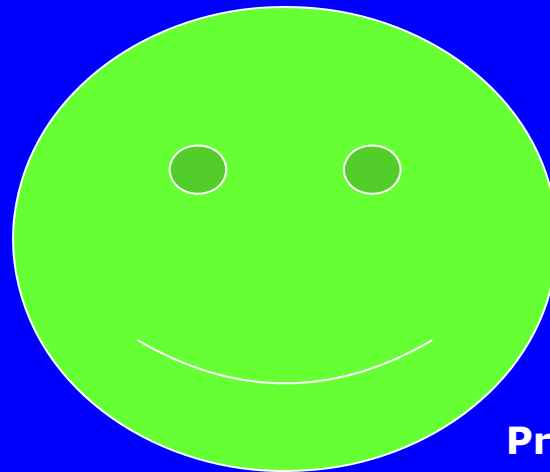

Mensen met een bindings- trauma zijn moeilijk bereikbaar

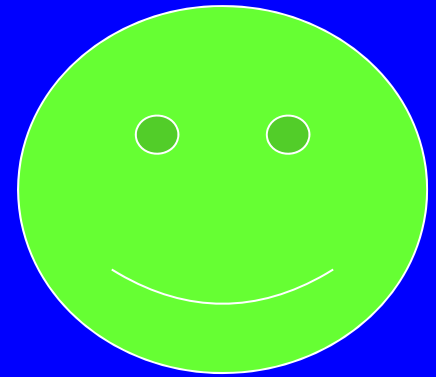
Omdat

- ze bang zijn voor een emotionele opening en voor de confrontatie met hun getraumatiseerde delen.
- ze niemand meer vertrouwen.
- ze vrezen opnieuw geweld en afwijzing te zullen ervaren.
- ze de meeste tijd in een overlevingsmodus leven.

De overlevingsmodus is op zoek naar hulp van buitenaf. Hij neemt alleen die hulp aan, die hem steunt in zijn strategie van het afsplitsen van het trauma.

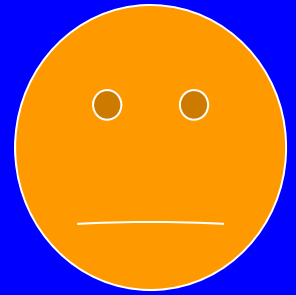

Hulp in de zin van de overlevingsmodus

- is symptoom-, niet oorzaakgericht.
- is idealistisch, schakelt traumatische realiteit uit.
- reageert en ageert mee.
- werkt met beschuldigingen en beoordelingen in plaats van met verklaringen.
- kan nieuw trauma opwekken .

Interventieprincipes bij bindingstrauma in de zin van innerlijke heling

- **Afsplitsing bij cliënten herkennen en spiegelen benoemen.**
- **Uitnodigingen tot verstriking met het overlevings-Ik niet aannemen: grenzen stellen om zichzelf te beschermen.**
- **Het gezonde-Ik ondersteunen in zijn ontwikkeling.**
- **Het getraumatiseerde-Ik aannemen: de waarheid van verwaarlozing, geweld, misbruik, met name door de ouders, bevestigen.**

Persoonlijkheids- Integratie

**Vertaling: Interakt
Margriet Wentink**

**Prof. Dr. Franz Ruppert
KSFH München**